

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 150/2013-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. februára 2013 predbežne prerokoval sťažnosť P. H., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. M. V., K., vo veci namietaného porušenia čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 5 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 4 Tos 103/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. februára 2013 osobne do podateľne doručená sťažnosť P. H., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 5 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 4 Tos 103/2012.

Zo sťažnosti vyplýva, že ešte 24. novembra 2011 bolo začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie proti sťažovateľovi za prečin krádeže v štádiu pokusu podľa § 14 a § 212 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona. Uznesením Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 0 T 85/2011 z 29. novembra 2011 bol sťažovateľ podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku vzatý do väzby s tým, že väzba začala plynúť 27. novembra 2011 od 04.15 h. Na hlavnom pojednávaní konanom 13. júna 2012 bol sťažovateľ upozornený na zmenu právnej kvalifikácie skutku s tým, že jeho konanie bude v ďalšom kvalifikované ako zločin krádeže podľa § 212 ods. 1, ods. 3 písm. a) a ods. 4 písm. b) Trestného zákona. Dňa 27. novembra 2012 bol sťažovateľ predvedený mimoriadnou eskortou na okresný súd, a to o 15.30 h. Úkonu sa zúčastnil sťažovateľ a členovia senátu, pričom hneď po začatí úkonu podal sťažovateľ do zápisnice námietku neprítomnosti jeho obhajcu pri tomto úkone. Námietka bola odignorovaná a v konaní sa pokračovalo bez akejkoľvek reflexie zo strany okresného súdu. Došlo tým k porušeniu práva sťažovateľa na obhajobu v rámci konania a rozhodovania o väzbe s poukazom na ustanovenie § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Obhajca bol upovedomený o úkone telefonicky hodinu pred jeho začatím, čo znamená porušenie päťdňovej lehoty na prípravu na hlavné pojednávanie podľa § 247 ods. 1 Trestného poriadku. Celková lehota trvania väzby v prípade prečinu krádeže nemôže v zmysle § 76 ods. 6 písm. a) Trestného poriadku presiahnuť 12 mesiacov. V súvislosti so zmenou právnej kvalifikácie v nadväznosti na väzbu okresný súd svojím uznesením z 27. novembra 2012 až po 15.30 h rozhodol podľa § 76 ods. 8 a 9 Trestného poriadku, že dôvody väzby naďalej trvajú a vzťahujú sa na žalovaný skutok pri zmene právnej kvalifikácie podľa § 212 ods. 1, ods. 3 písm. a) a ods. 4 písm. b) s poukazom na § 138 písm. e) Trestného zákona. Proti uzneseniu sťažovateľ podal sťažnosť, ktorú odôvodnil tým, že o zmene dôvodov väzby podľa § 76 ods. 8 a 9 Trestného poriadku v nadväznosti na zmenu právnej kvalifikácie z prečinu na zločin muselo byť rozhodnuté do uplynutia 12 mesiacov počítaných od momentu začatia a plynutia väzby, teda od 04.15 h. Ak preto okresný súd rozhodol 27. novembra 2012 až o 15.30 h, potom sa tak stalo po lehote, pričom sťažovateľ mal byť prepustený z väzby. Krajský súd uznesením č. k. 4 Tos 103/2012-342 zo 4. decembra 2012 sťažnosť zamietol z dôvodov, s ktorými nie je možné sa stotožniť.

Uznesením krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru, a preto sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd zakázal krajskému súdu pokračovať v porušovaní označených práv podľa ústavy a dohovoru a zrušil uznesenie krajského súdu č. k. 4 Tos 103/2012-342 zo 4. decembra 2012 a vec vrátil na ďalšie konanie.

II.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 0 T 85/2011-330 z 27. novembra 2012 vyplýva, že dôvody väzby sťažovateľa podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku naďalej trvajú a vzťahujú sa na žalovaný skutok pri zmene právnej kvalifikácie podľa § 212 ods. 1, ods. 3 písm. a) a ods. 4 písm. b) Trestného zákona s poukazom na ustanovenie § 138 písm. e) Trestného zákona. Podľa zistenia okresného súdu na hlavnom pojednávaní konanom 13. júna 2012 bol sťažovateľ podľa § 284 ods. 2 Trestného poriadku upozornený na prísnejšiu právnu kvalifikáciu skutku podľa § 212 ods. 1, ods. 3 písm. a) a ods. 4 písm. b) Trestného zákona. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 0 T 85/2011 z 27. augusta 2012 bol sťažovateľ uznaný vinným za už uvedený zločin, avšak uznesením krajského súdu sp. zn. 4 To 87/2012 zo 17. októbra 2012 bol rozsudok zrušený a vec bola vrátená na nové prerokovanie a rozhodnutie. Podľa § 76 ods. 8 Trestného poriadku ak je obvinený v tom istom konaní stíhaný za viac trestných činov, na určenie lehoty uvedenej v odseku 6 je rozhodujúci čin najprísnejšie trestný. Rozhodnutie o väzbe sa však na tento čin musí pri vymedzení dôvodov väzby skutkovo vzťahovať. Ak je to potrebné na dosiahnutie tohto účelu, môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora rozhodnúť o zmene dôvodov väzby. Podľa § 76 ods. 9 Trestného poriadku ak v priebehu konania vyjde najavo, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, je iným trestným činom a dĺžka vykonanej väzby už presiahla lehotu uvedenú v odseku 6 alebo 7, obvinený musí byť prepustený z väzby na slobodu písomným príkazom predsedu senátu a v prípravnom konaní prokurátora, ktorý musí byť odôvodnený, najneskôr do 24 hodín od upozornenia na zmenu právnej kvalifikácie skutku, aj keď trvá niektorý z dôvodov väzby. Podľa názoru okresného súdu z citovaného ustanovenia § 76 ods. 9 Trestného

poriadku je zrejmé, že zmena právnej kvalifikácie má zásadné dôsledky pre ďalšie trvanie väzby. Celková lehota väzby sa totiž v zmysle § 76 ods. 6 Trestného poriadku riadi práve podľa toho, o aký druh trestného činu ide. Zmena právnej kvalifikácie môže ísť smerom k prísnejšiemu posudzovaniu skutku alebo smerom k menej prísnemu posudzovaniu skutku. Ak by dĺžka dovedy (rozumej do zmeny právnej kvalifikácie) vykonanej väzby presiahla lehotu uvedenú v § 76 ods. 6 Trestného poriadku určenú pre daný druh trestného činu po zmene právnej kvalifikácie, musí byť obvinený prepustený na slobodu. Takýto postup však logicky prichádza do úvahy len pri zmene na menej prísnu právnu kvalifikáciu. V prípade zmeny na prísnejšiu právnu kvalifikáciu sa lehota trvania väzby počíta podľa kategórie trestných činov podľa § 76 ods. 6 Trestného poriadku, do ktorej sa po zmene právnej kvalifikácie zaradila. Trestný poriadok však s takýmto krokom nespája žiadne ďalšie procesné kroky. Rozhodujúcim momentom na určenie lehoty trvania väzby je potom samotný akt zmeny právnej kvalifikácie, teda upozornenie buď podľa § 206 ods. 6, alebo podľa § 284 ods. 2 Trestného poriadku. Predmetné uznesenie má preto len deklaratórny charakter, pretože konštatuje už existujúci stav, ktorý nastal 13. júna 2012, keď okresný súd na hlavnom pojednávaní upozornil sťažovateľa na zmenu právnej kvalifikácie. Okresný súd tak na rozdiel od právnej úpravy v Trestnom poriadku priznal sťažovateľovi svojim rozhodovaním nadštandardný rozsah práv v záujme zachovania práva na spravodlivé súdne konanie. Zmenou právnej kvalifikácie sa trvanie väzby u sťažovateľa v ďalšom konaní riadi podľa § 76 ods. 6 písm. b) Trestného poriadku, kde celková lehota väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť 36 mesiacov.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 4 Tos 103/2012-342 zo 4. decembra 2012 vyplýva, že ním bola zamietnutá sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 0 T 85/2011 z 27. novembra 2012. Sťažovateľ v písomných dôvodoch podanej sťažnosti poukázal na nezákonnosť postupu okresného súdu, ktorý rozhodnutie o ďalšom trvaní väzby vydal až v čase, keď už uplynula jednoročná väzba, čo považuje za hrubé porušenie zákona, ako aj za porušenie práva na obhajobu. Poukázal aj na vykonané dôkazy a v súvislosti s tým aj na nesprávnosť záveru, podľa ktorého nedošlo k upusteniu od ďalšieho konania. Podľa názoru krajského súdu ustanovenie § 76 ods. 9 Trestného poriadku sa zaoberá iba eventualitou prekvalifikovania skutku za situácie, keď dĺžka

vykonanej väzby už presiahla zákonnú lehotu. V danom prípade je však potrebné postupovať per analogiam, pretože konkrétne sa neuvádza, že môže dôjsť aj k prísnejšiemu posúdeniu skutku v neprospech obžalovaného. I v takomto prípade treba vychádzať z ustanovenia § 76 ods. 6 a 7 Trestného poriadku, teda zo stanovenej dĺžky väzby pri prečine, zločine a obzvlášť závažnom zločine. Nemožno vytýkať okresnému súdu, že v danom prípade rozhodol uznesením, i keď to konkrétne striktne zákon neuvádza, avšak tým, že došlo k upozorneniu na prísnejšiu právnu kvalifikáciu, došlo fakticky aj k tomu, že dĺžka ďalšej väzby je posudzovaná v zmysle Trestného poriadku.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Námietku sťažovateľa, podľa ktorej došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu, keď sa o ďalšom trvaní jeho väzby 27. novembra 2012 rozhodovalo v neprítomnosti jeho obhajcu, treba považovať za neprípustnú.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Je síce pravdou, že sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť, a teda z formálneho pohľadu vzaté opravný prostriedok, ktorý mu zákon na ochranu jeho práv účinne poskytuje, využil, avšak z materiálneho hľadiska v skutočnosti tak neurobil, keďže v podanej sťažnosti porušenie práva na obhajobu nenamietal. Preto treba túto sťažnostnú námietku považovať za neprípustnú.

Sťažovateľ ani len netvrdil (tým menej preukazoval), že námietku neuplatnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Preto ani neprichádzal do úvahy prípadný postup ústavného súdu podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Zvyšnú časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu

možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Jadrom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého okresný súd v konaní o zmene dôvodov väzby rozhodol o predĺžení väzby až po uplynutí pôvodnej 12-mesačnej lehoty jej trvania, keďže pôvodná lehota sa skončila 27. novembra 2012 o 04.15 h, pričom k rozhodnutiu o jej predĺžení došlo 27. novembra 2012 až o 15.30 h.

Podľa názoru ústavného súdu sú závery všeobecných súdov dostatočné, podrobné a presvedčivé. V žiadnom prípade sa nejavia ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Skutočnosť, že sťažovateľ má na vec odlišný názor, sama osebe nezakladá porušenie označených práv.

Treba akceptovať právne závery všeobecných súdov, podľa ktorých zmenou právnej kvalifikácie skutku v neprospech obvineného môže dôjsť aj k zmene dĺžky celkovej lehoty väzby, a to v prípade, keď prísnejšia právna kvalifikácia znamená, že sa skutok stáva

z prečinu zločinom, resp. zločin obzvlášť závažným zločinom. Už samotnou zmenou právnej kvalifikácie vykonanou predpísaným spôsobom dochádza zároveň k zmene dĺžky celkovej lehoty trvania väzby.

Vzhľadom na uvedený záver nemožno považovať za rozhodujúcu tú okolnosť, že okresný súd osobitným uznesením rozhodol o ďalšom trvaní väzby, pričom však tak urobil po skončení pôvodnej 12-mesačnej lehoty.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2013